

suficiente ca să te faci să uiți totul, chiar și muzica, și să te concentrezi doar asupra mișcării de dans. Ce mai contează muzica? Cred că cea mai mare parte a publicului nici nu o aude. Ai impresia că totul se petrece pe o oglindă de gheață și nu pe pardoseala unei scene, atât de fluide și elegante au devenit mișcările corpului uman. Dacă la început patinajul artistic s-a inspirat mult din baletul pe scenă, se pare, baletul a primit noi impulsuri de la dansul pe gheață. Nu-s specialist în materie, dar aceasta mi-a fost impresia când am văzut ansamblul de balet din Leningrad, mișcându-se ca niște zâne din povești, parcă deasupra scenei și nu pe ea.

Am avut norocul de a prinde o seară de balet, din cadrul Festivalului „Noaptea albe”, în care au apărut un deosebit de mare număr de excelenți soliști de prim rang, cei mai mulți laureați la diferite concursuri naționale sau internaționale. Enumerând doar pe aceștia, oricine își poate da seama despre ce este vorba: M. H. Barișnikov, G. T. Komleva, C. V. Vikulov, O. H. Moiseva, V. I. Afanaskov, H. I. Kovmir, C. V. Efemova, N. K. Segeev, V. A. Budarii și mulți alții. Ce program a figurat pe afiș? Un mixtum compositum. *Chopiniana* — un balet realizat pe muzică de Chopin, în orchestrația lui Glazunov și Keller, baletul *Pachita* pe muzică de Minkus și fragmente din balet de Ciaikovski, Delibes, Soloviov-Sedoi.

În capitala Letoniei, Riga, un oraș cu veche tradiție muzicală, — să ne amintim doar de activitatea lui Wagner în acest oraș, de premiera operei *Rienzi* — am fost la un concert interesant, ingenios alcătuit, chiar dacă la prima vedere ar putea șoca, cele *Trei corale pentru orgă* de César Franck fiind cuplate cu *Requiemul* de Gabriel Fauré.

Tânăra organistă Jevgenia Lisicina a interpretat cu multă înțelegere și aprofundare artistică cele trei corale. Comparând cele două execuții ale *Coralului în la minor*, piesă care a figurat și în recitalul de la Moscova, mi-am dat seama cât de mult ajută instrumentul tălmăcirea unei lucrări. Dacă orga nouă din sala Ciaikovski, o soră a orgii noastre din sala Radioteleviziunii, construită de către firma Rie-

ger din Cehoslovacia, a pus pe interpret în fața unor probleme dificile de înregistrare la muzica romantică și la Franck în mod special, orga din Riga, tipul orgii de orchestră, construită la sfârșitul secolului trecut de cunoscuta firmă Walker (deci o soră a orgii de la Ateneu) cu bogăția ei în registre cu ancie a fost parcă creată în mod special pentru muzica lui Franck. Nu știu însă cum ar suna Bach de pildă, sau muzica contemporană cântate pe ea.

Interpretarea *Requiemului* a fost foarte îngrijită. Un cor mic, corul Radioteleviziunii din Riga, specializat mai cu seamă în muzica contemporană — dar foarte bun, pregătit minuțios de dirijorul lui permanent Edgars Racevskis, plus o orchestră mică, au fost conduse de Leons Reiters cu multă autoritate artistică și sensibilitate muzicală, în așa fel, încât frumoasa muzică a lui Fauré a sunat stilistic impecabil, convingător. În ultimele luni am ascultat *Arta fugii* de Bach de trei ori, de două ori la București și o dată la Moscova, de fiecare dată într-o altă versiune. Mă abțin să discut despre calitatea orchestrărilor respective. Îmi permit doar o remarcă: admir naivitatea cu care diferiți dirijori pornesc la retălmăcirea, adică la orchestrarea acestei capodopere, fără nici un fel de complex... La Moscova „eroul” a fost tânărul Anton Sapoev.

La Uniunea Compozitorilor din Moscova, Leningrad și Riga am ascultat o serie de foarte bune lucrări. Alături de compozitorii consacrați ca Șostakovici, Hacıaturian, se ridică o nouă generație extrem de talentată, din care am remarcat în mod special pe seriosul și adâncul Buțko, pe Sidelnikov și Eșpai.

Dar dacă m-ar întreba cineva ce anume m-a impresionat cel mai mult din cele văzute în călătoria mea prin Uniunea Sovietică: Ermitajul, Galeriile Trețiaikov, Kremlinul, Petrodvo-rețul, Muzeul Pușkin, Teatrul mare, Ansamblul de balet din Leningrad, sau concertul în care a cântat minunatul Rostropovici, răspunsul nu ar fi greu de dat. Toate aceste lucruri minunate m-au încântat, m-au fascinat. Dar cel mai mult m-au impresionat oamenii, setea lor de cultură, entuziasmul lor pentru tot ce este frumos, pentru MUZICĂ.

ANDREAS PORFETYE

Din viața muzicală a R.D.G.

Viața muzicală din țara noastră a înflorit în ultimii ani în mod amplu și multilateral. Este imposibil să oferim aici, într-o măsură satisfăcătoare, o privire generală asupra a tot ceea ce se întâmplă zi de zi în marile centre muzicale ale țării — la Berlin, Leipzig, Dresda, — în orașele mai mici sau chiar la țară — în acest domeniu. De aceea vom releva în cele ce urmează, pe scurt, câteva aspecte mai importante.

În R.D.G. există aproximativ 85 de orchestre. Unele dintre ele se bucură de renume mondial și au o tra-

diție seculară. Astfel, Capela de stat din Dresda sărbătorește anul acesta cel de al 425-lea jubileu al său. Orchestra Gewandhaus din Leipzig și Capela de stat din Berlin, au întreprins cu câteva săptămâni în urmă cu succes, împreună cu Opera de stat din Berlin, un turneu de patrusprezece zile la Paris. Alături de acestea, Orchestra Filarmonică din Dresda, Orchestra simfonică a Radiodifuziunii din Berlin și Leipzig fac parte din ansamblurile orchestrale de frunte ale R.D.G.

În concertele acestor orchestre se reflectă o tendință esențială a vieții muzicale socialiste din R.D.G.: ea se referă la cultivarea intensivă a moștenirii muzicale. În legătură cu noile rezultate ale cercetărilor muzicologice sînt fixate aici noi norme. Acestea au în vedere, de exemplu, dezbaterile asupra operei lui Ludwig van Beethoven. În anul Beethoven — 1971, Orchestra Gewandhaus, sub conducerea lui Kurt Masur, a interpretat la Televiziune toate cele nouă simfonii ale marelui clasic. Aceste interpretări erau menite să apropie figura revoluționarului umanist Beethoven de milioane de telespectatori. Înainte de fiecare emisiune, diverși muzicologi explicau esența și conținutul simfoniei care era cîntată, într-o discuție de asemenea televizată. În acest fel interpretarea muzicală și contribuția muzicologică de popularizare a operei se completeau și contribuiau la adîncirea înțelegerii auditorilor. De altfel, munca științifică de popularizare, pentru o mai adîncă înțelegere a muzicii, ocupă în R.D.G. un spațiu larg. Cu ocazia pregătirii celui de-al II-lea Congres al muzicii din R.D.G., care s-a desfășurat în noiembrie anul trecut, și care a stabilit liniile de dezvoltare ale vieții muzicale pentru următorii ani, a avut loc o conferință de două zile la care muzicologi, artiști culturali, compozitori și interpreți s-au ocupat exclusiv de problema îmbunătățirii muncii științifice de popularizare pe tărîm muzical. În anul Mendelssohn — 1972 au apărut cunoștințe fundamentale noi asupra operei acestui important compozitor. Muzica sa, defăimată de fascism și socotită în lumea burgheză plată, sentimentală și plăcută, a fost redescoperită ca avînd o atitudine activă, aspirînd la dezbateri vehemente, expresive și de asemenea tragice. În același timp, Orchestra Gewandhaus, pe care așa cum este cunoscut, a condus-o Mendelssohn însuși, a prezentat pentru prima oară simfoniile sale de tinerețe de-abia cunoscute, înregistrate de asemenea și pe discuri care între timp sînt răspîndite pe plan internațional. În mod asemănător, la fel de activ a contribuit Kreuzchor de renume mondial, din Dresda, la cunoașterea mai profundă a lui Heinrich Schütz a cărui operă a fost interpretată deosebit de intensiv anul trecut, cu ocazia jubileului său. Din cercul acestor strădănit pentru redescoperirea și reînvierea moștenirii clasice face parte și atenția neîntreruptă acordată în R.D.G. operei lui Händel, cu festivaluri anuale la Halle, orașul în care s-a născut maestrul, cu interpretarea oratoriilor sale de către corurile și orchestrele Radiodifuziunii din Berlin sub conducerea lui Helmut Koch. De curînd a apărut o nouă ediție de înregistrări pe disc a ultimului oratoriu al lui Händel *Jephta*, cu interpretii susmenționați.

La aceste strădănit pentru o nouă însușire a moștenirii clasice se adaugă și efortul de a lărgi cercul lucrărilor cîntate, de a face cunoscute lucrări pe nedrept uitate.

În această ordine de idei trebuie menționată în special activitatea întreprinderii VEB Deutsche Schallplatten. De cîtva timp apar aici „ediții“, adică serii de discuri care reprezintă, în baza unei concepții strict științifice, cele mai importante opere, chiar și necunoscute, ale unor maeștri valoroși din trecut. Astfel, apare pe discuri o ediție completă a lucrărilor lui Beethoven așa cum nu a mai existat pe piața inter-

națională a discului. Alte ediții sînt dedicate lui Heinrich Schütz, Felix Mendelssohn Bartoldy, Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Georg Friederich Händel, Johannes Brahms, Franz Schubert. Toate aceste ediții cuprind 50 pînă la 80 de discuri cu texte introductive amănunțite.

Alături de preocuparea pentru moștenirea muzicală, un loc important în programele manifestărilor simfonice precum și camerale este ocupat de promovarea creației contemporane din R.D.G., din țările socialiste prietene, a artei muzicale umaniste contemporane din lumea întregă. Manifestări de vîrf ale acestei activități sînt Bienalele muzicale, organizate de Uniunea Compozitorilor. Cea de a IV-a a avut loc în februarie, anul acesta.

Prin sistemul de comenzi sociale, activitatea compozitorilor din R.D.G. este stimulată în mod deosebit. Orchestrele, soliștii, teatrele pot face comenzi compozitorilor, care sînt finanțate din fondurile statului. Pot face comenzi și sindicatele și alte organizații. Ele convin cu compozitorul respectiv asupra felului și caracterului lucrării ce trebuie scrisă, în conformitate cu necesitățile sociale. Lui îi este garantată prima audiere. Deseori se asociază la asemenea comenzi și parteneri sociali, brigăzi din întreprinderile productive. Ei participă activ la procesul de creație a lucrării, iau cunoștință, cu această ocazie, de intențiile compozitorului și consideră lucrarea creată și ca o lucrare a lor. Această colaborare ridică viziunea socială a compozitorului, îl ajută să înțeleagă mai adînc valoarea muncii lui pentru societate. Pe de altă parte, ea adîncește înțelegerea partenerilor săi în ce privește specificul esenței estetice a artei muzicale, cu referire, în mod special, la particularitățile muzicii contemporane cu sonoritățile ei adesea neobișnuite.

Multe lucrări importante ale creației muzicale din R.D.G. s-au născut cu ajutorul unor asemenea comenzi.

În creația muzicală din R.D.G. au apărut în timpul din urmă, alături de maeștrii cunoscuți ai generației mai vîrstnice ca Paul Dessau, Ernst Hermann Mayer, a celei mijlocii (Günter Kochan), compozitori tineri, de succes, care au atras atenția asupra lor prin lucrări interesante. Menționăm pe Friedrich Goldmann (a cărui *Sonată pentru cvintet de suflători și pian* a făcut senzație la ultima Bienală), Georg Katzer, Tilo Medek, Udo Zimmermann.

Trebuie remarcat, în creația muzicală din R.D.G. a ultimilor ani, faptul că mulți compozitori s-au adresat intensiv genului operei. O serie de opere așteaptă premiera, ca de exemplu *Călărețul nopții* de Ernst Hermann Mayer, *Einstein* de Paul Dessau. Un mare număr a cunoscut în ultimele luni premiera și în cele mai multe cazuri au fost și reprogramate la mai multe teatre. Menționăm *Încă o lingură de otravă, iubite* (o operă cu subiect polițist, de Siegfried Matthus pe un libret de Peter Hacks, *Moara lui Lewin* (după Bobrowski) de Udo Zimmermann, *Minunea cea de toate zilele* (după Jewgeni Schwarz) de Gerhard Rosenfeld, *Ulciorul spart* (după Kleist) și *Jourdain cel nebun* (după Molière) de Fritz Geissler, *Karin Lenz* de Günter Kochan.

În R.D.G. există un mare număr de teatre muzicale. Pornind de la activitatea Operei Comice din Berlin, aflată sub conducerea lui Walter Felsenstein,

toate și-au însușit, fiecare într-un fel propriu, experiența activității de orientare realistă a teatrelor muzicale. Acest lucru, foarte util pentru operele noi, a fost însă în ultimul timp favorabil interpretărilor noi foarte interesante a lucrărilor din moștenirea clasică. Trebuie menționată în mod deosebit în această ordine de idei activitatea Operei din Leipzig sub conducerea directorului de operă Joachim Herz. Herz a prezentat cu câțiva timp în urmă o foarte originală montare a operei *Xerxes* de Georg Friederich Händel, primită cu multă plăcere de public, în care trăsăturile bufe ale lucrării au fost interpretate în mod strălucit. Herz a pornit acum și la o nouă studiere a *Inelului Nibelungilor* de Richard Wagner. Pentru prima oară în istoria interpretării acestei Tetralogii s-a căutat aci să se scoată scenic în evidență, cu succes, convingător, tendința consecvent anticapitalistă a muzicii, să se arate că lumea zeilor, uriașilor și piticilor germani evocată de Wagner nu este altceva decât o reproducere stranie a contradicțiilor insolubile ale lumii capitaliste, ale însuși timpului lui Wagner. În felul acesta *Walhalla* din *Aurul Rinului* care a fost prezentată de curând în premieră, nu mai apare ca cetate mistică, solemnă a eroilor, ci ca simbol pompos al erei wilhelmiene, amintind prin stilul arhitectural de perioada după 1870.

Cu un asemănător spirit pătrunzător realist-critic a înscenat acum câțiva timp Ruth Berghaus, directoarea Ansamblului Berlinez, la Opera Germană de Stat din Berlin *Bărbierul din Sevilla* de Rossini — nu ca un regal luxuriant de bel canto, ci ca o bufonadă ironic-critică cu clară tendință socială.

Aci se evidențiază strădania permanentă a artiștilor din R.D.G. de a nu merge în continuare fără critică pe căi vechi bătătorite, ci de a căuta și experimenta, conform cerințelor societății socialiste în dezvoltare, noi căi ale interpretării. Această trăsătură spre o relație vie între artă și societate, care tinde către ridicarea unor noi probleme care caută alte rezolvări, este în momentul de față hotărâtoare pentru întreaga tendință a vieții muzicale din R.D.G. atât în domeniul interpretării, cât și în cel al creației. De la cel de-al II-lea Congres al muzicii din R.D.G., care a dezbătut, în baza indicațiilor celui de al VII-lea Congres al Partidului Socialist Unit German, starea actuală și dezvoltarea viitoare a vieții muzicale, această efervescență creatoare a cuprins pe toți artiștii și este de sperat că ea se va reflecta în numeroase opere noi și emoționante, ca și în interpretări profunde, pătrunse de spiritul actualității operelor umaniste din moștenirea muzicală.

HANSÜRGEN SCHAEFER

(in românește de Nadejda Vilcu),

FESTIVALURI INTERNAȚIONALE

„Orfeul de aur”—R. P. Bulgaria

La Slancev Briag, localitatea aflată pe litoralul R. P. Bulgaria, s-a desfășurat, între 3 și 7 iunie, cea de a doua ediție a Festivalului internațional al cîntecului de muzică ușoară „Orfeul de aur”, manifestare de prestigiu în lumea întreagă. Actuala ediție a prezentat, în patru seri consecutive, patrusprezece piese inedite ale compozitorilor bulgari, în interpretarea a treizeci și unu de cîntăreți din douăzeci și șapte de țări.

Referindu-ne la recitalurile din a doua parte a serilor de festival, vom spune că, fără îndoială, momentul cel mai bun l-a oferit Salena Jons (S.U.A.) una din cîntărețele tinere cele mai cunoscute și prețuite în patria sa, al cărei program a fost alcătuit din songuri și piese de jazz. Voce pregnantă, puternic colorată și folosită cu dezinvoltura unei tehnici perfect puse la punct, ea a stîrnit aplauze îndelungi.

La un nivel tot atît de înalt s-a prezentat cuplul alcătuit din cîntăreții de culoare Mac și Kate Kisson (Marea Britanie).

Recitalul lui Gianni Morandi, acompaniat de o formație instrumentală proprie, s-a bucurat de o primire entuziastă. Popularul cîntăreț italian și-a alcătuit programul din cîteva mari succese ale sale, ca și din melodii noi, cărora le-a conferit acea căldură comunicativă, realizată nu prin vreun artificiu paramuzical, ci printr-o sinceritate convingătoare ce-l prinde atît de bine pe acest artist.

Orchestra de estradă a Radiodifuziunii din Erevan (URSS) s-a evidențiat printr-un rar elan ritmic și o deosebită sensibilitate pentru timbrurile instrumentale. În repertoriul ei, interesant și variat, am aplaudat și o piesă românească, într-un aranjament special scris pentru această mare orchestră de dans.

Tereza Kesovia (Jugoslavia), a impresionat prin vivacitatea ei temperamentală, prin inteligența alegere a melodiilor cîntate, în timp ce Helena Vondrackova (Cehoslovacia), s-a remarcat prin virtuozitatea vocală și dramatică.

Concursul de interpretare a constituit capitolul cel mai impresionant, prin numărul mare și calitățile diferite — unele de răspioată valoare artistică — ale concurenților. Marele trofeu „Orfeul de aur” a fost obținut de tînăra cîntăreață suedeză Lena Erickson, cu o voce frumoasă și clară și un stil personal de interpretare.

Premiul I a fost conferit *ex aequo* lui Frankie Stevens (Marea Britanie) și Sofiei Rotaru (URSS). Primul, o personalitate captivantă, cu un timbru vocal de o rară frumusețe, a cucerit prin sinceritate, franchețe și o îndrăzneală de bun gust a interpretării. Sofia Rotaru, din R.S.S. Moldovenească, a impresionat prin muzicalitatea uimitoare înăscută, prin naturalețea comportării scenice.

Premiul II, *ex aequo* și acesta, a încununat calitățile lui Miro Ungar (Jugoslavia), soțul Terezei Kesovia, și ale Aylei Alsan (Turcia). Ungar e un interpret bun și sigur pe sine, avînd darul de a „amplifica” semnificația cîntecelor și de a afla pentru ele o rezonanță imediată în ascultători. Cîntăreața turcă, o fire profundă și sensibilă — considerată în țara ei una din cele mai bune interprete în teatrul drama-